

E.ON-Ruhrgas-programmet i statsvitenskap

Mange muligheter for sampolere

E.ON-Ruhrgas-programmet i statsvitenskap er ett av flere programmer for samarbeid mellom norske og tyske universiteter som er etablert takket være finansiering fra det tyske energifirmaet E.ON-Ruhrgas. Tilsvarende programmer er i virksomhet for fagfeltene rettsvitenskap og økonomi. Tidligere fantes det også et program for historie.

E.ON-Ruhrgas-stipendprogrammene har støttet den akademiske og vitenskapelige utvekslingen mellom Norge og Tyskland siden 1984. Programmet i statsvitenskap startet i 2003 og har europastudier som tematisk tyngdepunkt. Programmet tilbyr stipender og finansieringsmuligheter for både studenter og forskere. I begge tilfeller gis det forholdsvis sjenerøse stipender.

På studentutvekslingssiden har E.ON-Ruhrgas-programmet etablert samarbeid med ledende tyske universiteter i Berlin-Potsdam-området: Freie Universität, Berlin, Humboldt Universität zu Berlin og Universität Potsdam. Studenter kan søke finansiering for ett semesters studier ved disse universitetene. Doktorgradsstudenter og forskere står friere med hensyn til valg av samarbeidsinstitusjoner.

E.ON-Ruhrgas-programmet i statsvitenskap tilbyr stipender i følgende kategorier:

Studenter i statsvitenskap

Studentstipend bevilges i hovedsak stipend til mastergradsstudenter for

Gjedeforsker i Göttingen

I høst tilbrakte jeg to måneder som gjedeforsker ved institutt for sosiologi ved universitetet i Göttingen, Tyskland.

Som stipendiat på prosjektet «Policy Discourses, International Actors and National Welfare Policy» på Rokkansenteret studerer jeg familiepolitikk og policy læring. I Göttingen finner man noen av de fremste tyske forskerne på familiepolitikk og det var derfor nyttig å få presentere arbeidet mitt her.

Jeg hadde arbeidsplass ved en «graduate school» med det overgripende tema europeisk sosialpolitikk og nøt gode arbeidsbetingelser i et spennende fagmiljø. I løpet av de to månedene fikk jeg god hjelp og mange innspill å jobbe videre med.

studier i ett semester ved ett av de tre nevnte universitetene (også bachelorgradsstudenter med gode karakterer kan komme i betraktning). Mastergradsstudenter kan også få stipend for kortere opphold ved tysk forskningsinstitusjon i forbindelse med masteroppgaven.

Doktorgradsstudenter og forskere
Også doktorgradsstudenter og forskere kan søke om midler til opphold ved tyske universiteter og forskningsinstitusjoner. I tillegg kan det søkes om midler til å hente tyske gjesteforskere til Norge, både for å delta ved seminar og i forskningssamarbeid, men også for gjesteforelesninger og deltakelse i annen undervisningsvirksomhet.

Programkomité

Norges forskningsråd og Stifterverband für die Deutsche Wissenschaft ivaretar den faglige og organisatoriske siden av stipendprogrammet. Programmet har en egen programkomité oppnevnt av Forskningsrådet og Stifterverband, med representanter fra norske og tyske universitet og forskningsinstitusjoner. Programkomitén, som nå har Jan Oskar Engene som leder, er ansvarlig for tildelinger av midler under programmet.

E.ON-Ruhrgas-programmet i statsvitenskap har to søknadsfrister for 2007: **1. mars** og **1. oktober**. Flere opplysninger er å finne på Norges forskningsråds hjemmesider under Internasjonale stipend (IS), se <www.forskningsradet.no>.

Dikteren Heinrich Heine skal en gang ha sagt at Göttingen er på sitt vakreste når du har ryggen til byen. Heine mente med andre ord at man burde forlate byen raskest mulig. Med 130.000 innbyggere er den riktignok ingen metropol, men de ca 25.000 studentene setter et interessant preg og byen har mer å by på enn kommentaren til Heine tyder på. Og for akademikere er det selvsagt ingen ulempe å ha Tysklands femte største bibliotek på campus.

Oppholdet ble finansiert med et E.ON-Ruhrgas-stipend. Stipendet støtter tyske og norske studenter på alle nivå fra bachelor til forsker og gir gode muligheter for kortere eller lengre besøk ved tyske forskningsinstitusjoner.

tord.linden@rokkauib.no

Hovedfagsoppgaver levert høsten 2006

Skorstad, Gry-Irene: Citizenship, Migrants and their Children. A study of the changing face of Chinese citizenship.

Mortensen, Helga Marie: Hva om utenlandske statsborgere hadde fått stemmerett ved stortingsvalg? En kontrafaktisk analyse av stemmerettsutvidelsen i 1983.

Ramsdal, Kjetil: Nigerian democratisation. A text Analysis of Democracy Theory.

Masteroppgaver levert høsten 2006

Bolstad, Siri: Civil-Military Relations in Nicaragua. A comparative perspective.

Holden, Rolf Magnus: Storbritannias, Frankrikes og Tysklands sikkerhets- og forsvarspolitiske utvikling: Europeiske staters bidragsvilje i internasjonale militære intervensjoner.

Lervik, Janicke: Spiller koalisjonspartier noen rolle? En komparativ studie av offentlig politikk i tolv demokratier 1968-1999.

Lie, Berit Øksnevad: Fylkeskommunar, regionar eller ingen av delane? – Ei komparativ analyse av lokal- og regionpolitikkarar i Vest- og Nord-Noreg sine haldningar til framtidig forvaltningsordning.

Dauidsen, Pål Arne: The Making and Unmaking of the Politics of Exceptionality – Studying Processes of Securitisation and Desecuritisation in the Orange and Okavango River Basins.

Fredriksen, Camilla C.: Art in Totalitarian Regimes. – Imitation of Life or Ideological Indoctrination?

Herland, Christine Fluge: The Challenge of Compromise. A Comparative Analysis of the Transition from the French Mandate in Syria and Lebanon.

Munkejord, Mads: Økonomi og europeisk integrasjon: En tids-serieanalyse av den norske EU-opinionen i perioden 1992-2005.

Nordenhaug, Iselin: Norsk bekjempelse av terrorisme etter 11. september 2001. En analyse av regjeringens vurderinger, motivasjoner og tiltak 1993-2004.

Nygård, Arild: China's long march to democracy. "Feeling the stones while crossing the river" –Deng Xiaoping

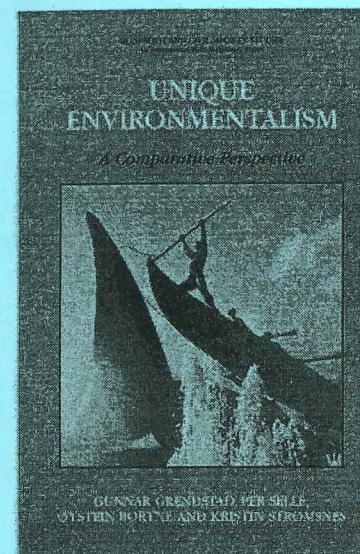
Smestad, Annemarie: The Color of Polity. Political representation of African Americans In Florida from 1996 to 2002.

UNIVERSITETET I BERGEN
Institutt for sammenliknende politikk
Adr: Christiesgt. 15, 5007 Bergen
Tlf: 55 58 21 75/78. Faks: 55 58 94 25
e-mail: post@isp.uib.no
Instituttstyrer:
Professor Lars Svåsand
Layout: Terese Zeil

SamPol aktuelt

1/07

Nye bøker

Gunnar Grendstad, Per Selle, Kristin Strømsnes, & Øysteiri Bortne
Unique Environmentalism
A Comparative Perspective
New York: Springer, 2006.

This book explains and demonstrates how the Norwegian case of environmentalism is unique. The two connected anomalies of an inclusive and state friendly society and a strong orientation and commitment to local communities make the case stand apart from mainstream international definitions of environmentalism.

The authors study a specific political culture with a rather unique combination of state structure and civil society of which organized environmentalism is an important part. The political culture influences organizational form and organizational ideology as well as the way these organizations are linked to and interact with the government. The study shows why international non-government organizations (INGOs) which are successful elsewhere, such as

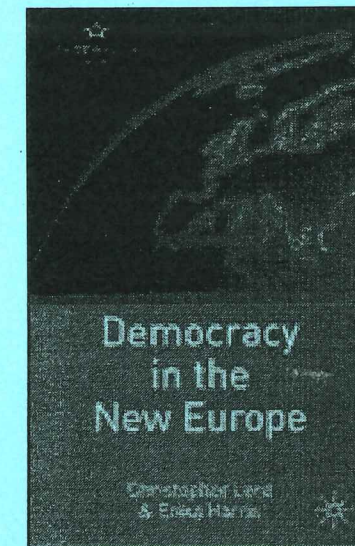
Greenpeace, are unable to establish themselves in some countries.

The study compares Norwegian environmentalism with perspectives and findings from other political systems. More generally, this is also a study on the role of voluntary organizations and civil society in a specific type of democracy. The book throws light on why the working of the Norwegian political system – as well as the Scandinavian political systems more generally – is often misunderstood in the international literature.

Author Biographies:

Christopher Lord is Professor of Politics and International Relations, University of Reading, UK. He was previously Professor of European Politics, University of Leeds, UK. Currently he is Professor II at the Department of Comparative Politics, University of Bergen.

Erika Harris is Lecturer in International Politics, University of Liverpool, UK.

Christopher Lord & Erika Harris
Democracy in the New Europe
Palgrave Macmillan Ltd., 2006.

Democracy appears to have become a universal standard of legitimate rule in Europe today. But behind the façade are a number of unanswered questions, foremost among them how to relate democracy beyond the state especially at the EU level to democracy within the state. This important new text provides a wide-ranging assessment of the theory and practice of democracy at all levels in Europe today.

Red. Stein Ugelvik Larsen
Teori og metode i geografi
Fagbokforlaget, Bergen, 2006.

Stein Rokkan blant geografene

Stein Rokkan har inspirert mange statsvitere med sin Europamodell. Men den har også en direkte appell til geografer som stiller med geopolitikk og politisk geografi. I kapittel 7 i boken Teori og metode i geografi, skriver Stein Ugelvik Larsen om "Bybeltmodellen. Om forutsetninger for politisk stabilitet" (s. 133-151). Her ligger vekten i drøftingen på hvordan bybeltet fungerte som langvarig stabilisering for Europas maktpolitiske utforming over 500 år. Kapitlet går inn på hvordan den indre balansemechanismene virket til å opprettholde Bybeltet og hvordan det

ytre systemet med interface peripheries hadde samme effekt ved å fungere som "buffer" mot de dynastiske, sterke maktsentra i Europa. Modellen har derfor samme struktur som generelle likevektsmodeller i politisk økonomi; noe som ikke har vært så klart erkjent tidligere.

I Innledningen drøfter Ugelvik Larsen forskjellene mellom samfunnsgeografi og fysisk geografi. Han understreket betydningen av lange, historiske linjer i analysen, slik som fysisk geografi er orientert mot, kontra de ofte svært kortsiktede perspektiver som kjenner mange av samfunnsfagene. Der introduserer han begrepet "ny-enhetsvitenskap" som en motvekt til det tidligere så forhatte (særlig blant filosofer) begrepet om "enhetsvitenskap" fra Wienerskolen. Dette blir gjort med henvisning til tre typer "overførings-effekter": a) skillet mellom lov og teori (som kommer tydelig frem i denne boken), b) "logic of the situation" fra Popper og c) "den store fortellingen" (ikke som fransk "dediradisme") som karakteriserer fysisk geografi (vi har bare én jord og et univers) og som Wallerstein i sin tid også brukte som utgangspunkt.

Boken har sitt utspring i Lov og Struktur seminarene som har vært organisert i noen tiår ved Institutt for Sammenliknende politikk. Neste bok er under arbeid: "Teori og metode i økonomi".

Red. Norbert Frei:

Transnationale Vergangheitspolitik. Der Umgang mit deutschen Kriagsverbrechern in Eurpa nach dem Zweiten Weltkrieg. Wallstein Verlag, 2006.

En viktig ny bok er nettopp utkommet i Tyskland med fokus på den komparative utviklingen i oppgjøret med de tyske krigsforbryterne etter 1945. Norbert Frei fra

Jena er redaktør og der er kapitler fra alle landene i Europa som var implisert i slike prosesser, inkludert Kanada og USA. Stein Ugelvik Larsen skriver om Norge: «Ahndung des Unvorherseh-baren. Die strafrechtsliche Aufarbeitung deutscher Kriagsverbrechern» (Straff for det man ikke kunne forutse. Det straffrettslige oppgjøret med de tyske krigsforbryterne i Norge) s. 370-398. Her viser han i en tabell til det store internasjonale apparatet som oppgjørene i Norge var en del av, og hvordan norske domstoler var lite forberedt på å samordne norsk rett med Folkeretten og Haag-konvensjonene for krigførsel.

Dette medførte bl.a. til at noen av bød-lene som drepte norske patrioter under gisselaksjoner slapp helt fri for straff. Videre at tyske krigsforbrytere i Norge slapp svært billig fra sin straff, bortsett fra de 16 som ble henrettet. I oppgjøret etter en krig vil straffen for dem som er skyldige skjelden stå i forhold til de utgjøringer som de har begått. Slik er det i alle kriger og dette ble svært tydelig etter den 2. verdenskrig.

Disputas

Utenrikspolitisk ideologi og maritime institusjoner

Hans Olav Stensli disputerte fredag 23. juni 2006 for dr.polit.-graden ved Universitetet i Bergen med avhandlingen:

Oceans Apart: Ideologies of Extraterritorial Foreign Policy in Northern Europe and the USA.

De sentrale spørsmålene i doktorgrads-avhandlingen er: Kan nasjonale særtrekk av ikke-materiell karakter forklare variasjoner i stater utenrikspolitikk? I hvilken grad har disse særtrekkene påvirket internasjonale maritime institusjoner? Og endelig; på hvilken måte har samspillet mellom materielle interesser og ideologi formet nasjonal og internasjonal maritim politikk?

Avhandlingen er utarbeidet ved Institutt for sammenliknende politikk, Universitetet i Bergen. Den representerer et forsøk på teoriutvikling basert på empirisk funderte idealtyper for stater utenrikspolitiske ideologi. Tematisk og teoretisk-metodologisk slår avhandlingen sammen element fra disiplinene sammenliknende og internasjonal politikk. Empirisk viser avhandlingen hvordan utformingen av de internasjonale regimene for håndtering av konflikter og samarbeid om maritime ressurser har vært sentrale de siste 400 årene innenfor tre områder; utnyttelse av maritime ressurser, sentrale premisser for havretten samt bruk av sjømilitære styrker.

Stormaktene satte hovedpremissene for disse institusjonene, men det er et betydelig skille mellom det amerikanske og de tidligere europeiske

imperienes prinsipper for slike regimer. Det nord-amerikanske vestlige hegemoniet fremstår som mye mer liberalt i denne sammenheng enn europeere gjerne framstiller det; i et internasjonalt system hvor makt var fordelt svært ulikt, nød de mindre statene godt av formell likhet som gjorde økt nasjonal kontroll over maritime ressurser mulig.

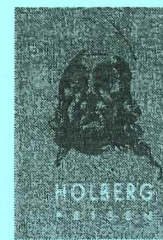
De mer perifere nordeuropeiske kyst-statene dro derfor i særlig grad nytte av det amerikanske maritime regimet fra 1950 åra og fram til slutten av århundret, for eksempel gjennom økt nasjonal kontroll over ressursene på kontinental-sokler og i eksklusive økonomiske soner, samtidig som dette ikke la særlig strengere begrensninger i internasjonal skipstrafikk. Samtidig demonstrerer avhandlinga at dette internasjonale regimet var et resultat av en særlig konjunktur i amerikansk etterkrigs-politikk: de amerikanske beslutnings-takerne etter 1945 var preget av erfaring-ene fra den vanskelige økonomiske situasjonen etter 1929, New Deal og annen verdenskrig. Disse dramatiske periodene hadde styrket USAs vekt-legging av multilateral regulering av internasjonal politikk, hvor forholdet til oversjøiske territorier og havrett var mer sentralt enn hos andre stormakter i samme periode. Analysen viser at det ikke er gitt at dette synet vil vedvare i amerikansk utenrikspolitikk, noe som blant annet vil påvirke rammene for internasjonale maritime institusjoner.

Avhandlingen peker også på at både vestlige nasjonale strategier og internasjonale rammeverk for å regulere maritime ressurser og møte sikkerhets-utfordringer knyttet til havområder i dag er utilstrekkelige. Det mest kontroversielle elementet i Stenslis tese er derfor forslag om radikal gjennomtenkning av vestlig maritim politikk, siden ikkestatlige aktører og stater med lav kontrollenve i høy grad påvirker rammene for denne politikken.

Personalia:

Hans Olav Stensli er født i Sørumsand, Akershus, og oppvokst der og på Jevnaker i Oppland. Han avla embets-eksamen i sammenliknende politikk våren 1999, og har gjennomført Forsvarets Stabsskole og Sjøkrigsskolens 1. og 2. avdeling. Stensli er senior-rådgiver i ressurs- og havavdelingen i Fiskeri- og kystdepartementet, med ansvar for internasjonalt samarbeid om ressurskontroll.

Avhandlingen kan lånes på Det samfunnsvitenskapelige fakultets-bibliotek. Avhandlingen er elektronisk tilgjengelig her: <http://hdl.handle.net/1956/1283>

HOLBERGPRISEN TIL SHMUEL EISENSTADT

Av Frank Aarebrot og Berit Øksnevad Lie

I tilknytning til Holbergprisen arrangerte Holbergprisen et symposium til ære for Shmuel Eisenstadt i Peer Gyntsal-en i Grieghallen 28. november, 2006.

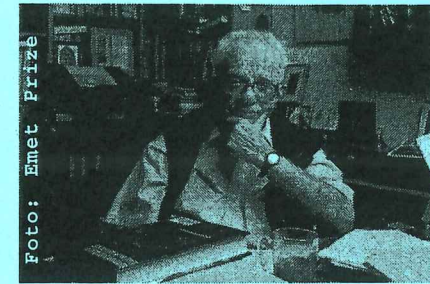
Diskusjonen ble ledet av professor Björn Wittrock ved Swedish Collegium for Advanced Study, ved Universitetet i Uppsala og professor Frank Aarebrot ved Institutt for sammenliknende politikk ved Universitetet i Bergen. Symposiet tok opp tre temaer:

- **Global historie, aksiale sivilisasjoner og den moderne tidsalder**
- **En eller mange moderniteter: ideen om multiple moderniteter**
- **Samtidige moderniteter og deres sivilisasjonsbakgrunn**

Institutt for sammenliknende politikk har spesiell grunn til å glede seg over at Holbergprisen i år ble gitt til en av fagets grand old men, professor Shmuel Eisenstadt, ved Hebrew University i Jerusalem. De av oss som var med i instituttets barndom vil huske at Eisenstadt var en av de første som gav forelesninger på vårt institutt om komparativ design. At han også var blant dem som understreket betydningen av at makroteori også måtte forenes med empirisk analyse, er en erfaring som vi vel deler med resten av verden. Eisenstadts arbeider illustrerer vel mer enn noe annet at makroorienterte arbeider, som baserer seg på kvalitative kilder som antropologiske case-studier og historiske fremstillinger, stiller meget store krav til arbeidsinnsats.

Stein Rokkan omtalte i sin tid politisk sosiologi som et fagfelt som befant seg mellom det å være et håndverk og det å være en lærdomsgren. At Eisenstadt er lærd kan det ikke herske noen tvil om, men hans storhet ligger også i et kompromissløst forhold til å la kildene tale kombinert med en rigorøs analyse av de samme kilder.

Vårt fag har de siste 15 årene internasjonalt opplevd å gå fra å være en akademisk spesialitet til å bli et høyaktuelt tema. Dette har selvsagt sammenheng med bølgen av demokratisering i kjølvannet av kommunismens sammenbrudd, men det har også sammenheng med situasjonen i Midt-Østen og i USA etter terrorak-

sjonene i New York og Washington. Diskusjonen omkring Samuel Huntingtons begrep Clash of Civilisations illustrerer kanskje mer enn noe annet denne overgangen fra akademisk til nyhetsbildet.

Det er i denne sammenheng at noen av grunnbegrepene i Eisenstadts livsverk også er blitt høyaktuelle. Et sentralt tema hos ham har nettopp vært sivilisasjonsbegrepet, men da med et betydelig mer nyansert utgangspunkt enn det innholdet begrepet har fått i kjølvannet diskusjonen omkring Huntingtons bok.

Et annet sentralt tema hos Eisenstadt er forestillingen om multiple moderniteter, der han representerer en fruktbar mellomvei mellom ubegrenset kulturrelativisme og den implisitte forutsetning om at all modernitet går gjennom Vestens historie. Hans arbeider om asiatiske og arabiske sivilisasjoner, som i perioder har vist alternative veier til modernitet, er en fruktbar innfallsvinkel til å forstå dagens situasjon og maner ikke minst til at vesteuropeere har grunn til å være både ydmyke og tolerante.

Shmuel Eisenstadts internasjonale gjennombrudd som forsker er knyttet til hans interesse for historiske imperier. Man kan trygt si at hva Max Weber har vært for staten som territoriell organisasjon har Eisenstadt vært for imperiene. I vår verden er det kanskje tvisomt om alle konflikter kan forstås i forhold til statlige aktører. Det kan være et åpent spørsmål om ikke imperier som organisasjonsform ikke også er relevant som aktører i dagens verden, enten vi liker det eller ikke.

Det er en stor ære for vår fagtradisjon at Eisenstadt er tildelt Holbergprisen. Men det sier mye om mannen og hans arbeid at også historikere, antropologer og sosiologer burde ha like stor grunn til å føle seg beæret.

Praksis i bachelorstudiet

Instituttet for sammenliknende politikk har fått tildelt midler til et prosjekt om bruk av praktikantopphold som del av bachelorprogrammet.

Prosjektet har som mål å utrede, forberede og etablere praktikantopphold som del av studiet i sammenliknende politikk.

Prosjektets formål er å utrede om praksisplasser kan etableres i relevante institusjoner og med arbeidsoppgaver som gir studiepoeng. Prosjektet skal etablere kontakt med mulige institusjoner, utarbeide studieplaner, avklare veilednings- og vurderingsformer og utvikle rutiner for utvelgelse, oppfølging og evaluering av praksisplasser.

Instituttet har lenge hatt svært gode erfaringer med delstudier utenlands, og tror at praksisplasser vil kunne utgjøre et godt supplement som kan bidra med nyttige erfaringer for student, institutt og arbeidsliv.

Praktikantopphold vil kunne utgjøre et supplement til den vanlige studie-situasjonen ved at det gir studentene en mulighet for å koble faglige kunnskaper til en realistisk arbeidssituasjon. Dette vil kunne øke studieprogrammets yrkesrelevans og studenter som deltar i dette vil få kjennskap til og komme i kontakt med nettverk i yrkeslivet tidlig. Tilbakemeldinger både fra studenter og fra mottakerinstitusjonene vil kunne gi verdifull informasjon som kan benyttes i den faglige utviklingen og profileringen av instituttets utdanningsprogrammer.

Prosjektet vil videre undersøke erfaringer fra relevante utdanninger som har hatt praksis innarbeidet (inkl. nærskyldte fag som journalistikk-utdanningen ved naboinstituttet Informedia). Det vil også være viktig å avklare interesse for samarbeid om praksisplassen med sikte på opparbeidelse av en portefølje av praksisplasser lokalt, nasjonalt og internasjonalt.

Instituttet har fått tildelt 150.000 kr fra program for evaluering og kvalitetskontroll. I tillegg vil instituttet og fakultetet gi 75.000 kr hver. En 50 % stilling som førstekonsulent er utlyst.